

בס"ד. משיחות ליל ויום* ג' פ' ויחי, עשרה בטבת (יהפך לשמחה)
וש"פ ויחי, י"ד טבת ה'תשנ"ב.

הישר", "ספר אברהם יצחק ויעקב", ועל ידו נמשכים לכל בני"י כל עניני האבות שב"ספר הישר" (וההמשכה עצמה היא באופן ד"ישר⁸ יחזו פנימו⁹), ועד שנעשה המעמד ומצב ד"ויחי יעקב" אצל כל בני"י עד סוף כל הדורות.

ותוכן הפרשה — ברכת יעקב לבניו¹⁰ (ולפנ"ז גם ברכתו לבני יוסף¹¹, "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי"¹²) — המשכת (ברכה מלשון המשכה¹³) עניני יעקב לכל בניו, י"ב

א. פרשת ויחי היא סיום ותותם ספר ראשון (גם במעלה וחשיבות¹) דחמשה חומשי תורה, ספר בראשית (גם מלשון ראש), הנקרא "ספר הישר", "ספר אברהם יצחק ויעקב שנקראו ישרים"² — "מעשה אבות סימן לבנים"³ — שמהוה הוראה ונתינת-כח לכללות עבודת ה"בנים" (כל בני"י) שמתחילה ב"ואלה שמות בני ישראל", ונמשכת בכל הד' ספרים שלאח"ז, ובכל כ"ד ספרי קודש דתורה נביאים וכתובים, עד ל"דברי הימים", דברי ימי בני"י עד סוף כל הדורות.

ומודגש בשמה ובתוכנה של הפרשה שבה מסיימים ותותמים ספר ראשון שבתורה:

שם הפרשה — "ויחי יעקב" — שכיון ש"יעקב" הוא "בחירי" האבות⁴, מהווים חיי יעקב הסך-הכל ד"ספר

* ליל עשרה בטבת — לאחר תפלת ערבית, ויום עשרה בטבת — ב"דברי כבושין" לאחר תפלת מנחה (וראה לקמן הערה 40).

1) כידוע שגם הסדר שבתורה הוא בתכלית הדיוק.

2) ע"ז כה, רע"א. וראה בארוכה תר"ח ויצא לב, ג.

3) ראה הנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו. רמב"ן לך לך יב, ו. וראה לקו"ש חט"ו ע' 76. וש"נ.

4) כפי שנקראת בכ"מ (לא רק "ויחי", אלא "ויחי יעקב" (רמב"ם בסוף סדר תפלות כל השנה).

5) שעה"פ תולדות כז, כה. וראה ב"ר רפע"ו. ח"א קיט, ב. קמו, ב.

6) שכולל גם אברהם ויצחק — כידוע שיעקב הוא מדת התפארת, שכוללת גם חסד וגבורה,

אברהם ויצחק (ראה אוה"ת פרשתנו (כך ה') תתקצג, סע"ב ואילך).

7) כידוע שיעקב כולל "כל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם" (תניא אגה"ק ס"ז), ועד שנקראים כולם על שמו — "ישראל" ו"יעקב".

8) ובפרט ע"י יעקב — שמדתו מדת התפארת, קו האמצעי, קו ישר, כלשון המשנה (אבות רפ"ב) "איזו היא דרך ישרה כו' כל שהיא תפארת כו'".

וראה לקוטי לוי"צ פרשתנו ע' רמח: "וכן בתניא פמ"ה עוד יש דרך ישר כו' ע"י מדתו של יעקב אע"ה שהיא מדת הרחמים כו', הרי שמדתו של יעקב, רחמים ת"ת, נקרא ישר, וכמ"ש כי האלקים עשה את האדם ישר, ואדם הוא ת"ת שם מ"ה (ולהעיר שמדובר בו בפמ"ה בתניא). והאמור שם בפמ"ו ויש דרך ישר כו' שהוא האהבה דכמים הפנים לפנים כו' שייך ג"כ לת"ת, עדמ"ש ישר יחזו פנימו".

9) תהלים יא, ז. וראה ספר הלכותיים (דא"ח להצ"צ) ערך ישר. וש"נ.

10) מט, א ואילך.

11) מת, כ.

12) שם, ה.

13) תוי"א מקץ לו, ג. ובכ"מ.

ענינו של יעקב, כמ"ש¹⁸ "ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל".

ובסיום קריאת פרשת ויחי שבה מסיימים וחותרים ספר ראשון שבתורה מכריזים "חזק חזק ונתחזק"¹⁹ (כמנהג ישראל²⁰) — ש"ויחי יעקב" מהוה חיזוק על העבודה דכל בני עד סוף כל הדורות.

וע"פ הידוע שפרשיות התורה שייכות במיוחד להזמן שבו קורין פרשיות אלה²¹ — יש לבאר גם הקשר והשייכות דפרשת ויחי (סיום ספר ראשון שבתורה, ספר הישר, שמהוה נתינת-כח וחיזוק לעבודת בני בכל הדורות) לעשרה בטבת, ובפרט בקביעות שנה זו, שעשרה בטבת חל ביום השלישי דפרשת ויחי, ויום הש"ק פרשת ויחי (שבו נעשה העילוי והשלימות "ויכולו"²²) דעשרה בטבת) הוא ביום י"ד טבת, ערב והתחלת ט"ו טבת (שמתחיל במנחת שבת²³), שבו "קיימא"²⁴ סיהרא (דחודש טבת)

השבטים¹⁴, שכוללים כל בני עד סוף כל הדורות.

ובלשון חז"ל¹⁵: "יעקב אבינו לא מת", "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים"¹⁶ — שחיי יעקב הם חיים נצחיים עי"ז שנמשכים אצל זרעו וזרע זרעו עד סוף כל הדורות, "זרעו בחיים", חיים אמיתיים ע"י לימוד וקיום התורה, "חיינו ואורך ימינו"¹⁷,

(14 ומתחיל מההתחלקות לב' אופני העבודה הכלליים דראובן ושמעון* ("אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי") — ראי' ושמיעה (ראה ת"א ריש פרשתנו. ובכ"מ), ולאח"ז באה ההתחלקות דפרטי אופני העבודה די"ב השבטים, שהתחלקות זו היא גם ביחס להקירוב וריחוק לא' מב' אופני העבודה העיקריים דראי' ושמיעה (וראה גם קונטרס משיחות ש"פ ויחי תש"נ ס"ט (התוועדות תש"נ ח"ב ע' 135)).

(15 תענית ה, ב. זהו פרשתנו רלה, רע"ב. רמת, ב. פרשי פרשתנו מט, לג.

(16 ועפ"י יש לבאר השייכות דשם הפרשה עם תוכנה (שהרי שם הפרשה הוא לא רק מפני ההכרח** להיותה התיבה הראשונה שבפרשה, אלא גם ובעיקר בגלל שקשור ושייך ומורה על תוכן הפרשה) — שהתוכן דרוב הפרשה הוא בנוגע לחיי בניו (ובני בניו) של יעקב (כמודגש בכרכות יעקב לבניו — "איש אשר כברכתו ברך אותם", "ברכה העתידה לבוא על כל אחד ואחד" (מט), כח ובפרשי) במשך חייהם וחיי זרעם בדורות שלאח"ז), ואעפ"כ נקראת ע"ש חיי יעקב ("ויחי יעקב") — כיון שאמתת חיי יעקב, חיים נצחיים, מתבטא בחיי בניו, "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

(17 נוסח ברכת אהבת עולם דתפלת ערבית — ע"פ לשון הכתוב (נצבים ל, כ) "כי הוא חיך ואורך ימך".

(* ועפ"י י"ל, שבמנין דראובן ושמעון בפרשת וארא "מתוך שהחזק ליחס שבטו של לוי עד משה ואהרן" (פרשי וארא ו, יד)) נכללים כל בני.

(** "כי כל דבר אף שהוא הכרחי לכאורה הכל בכוונה מכוון ומצוה ע"פ ה" (צפע"נ עה"ת ר"פ 9 מסעי).

(18 תהלים עח, ה.

(19 ג"פ — בתלת זימני הוי חזקה (ב"מ קו, רע"ב. וש"ג), שהחיזוק עצמו הוא באופן של חזקה.

(20 ראה שו"ע א"ח סו"ס קלט, ובנ"כ. לקו"ש חכ"ה ע' 474. וש"נ.

(21 "המועדים של כל השנה כו' בכלן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן כי הכל מיד ה' השכיל" (של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצו, א)).

(22 בראשית ב, א. וראה לקו"ת בהר מא, א. אזה"ת עה"פ.

(23 כדמוכח מזה שאין אומרים צו"צ במנחת שבת שהוא ערב יום שאין אומרים בו תחנון (שו"ע אדה"ז א"ח סו"ס רצב).

(24 זהו ח"א קנ, רע"א. ח"ב פה, רע"א. ועוד. וראה שמו"ר פ"טו, כו.

הקשורים עם החורבן שאירעו בהמשך זה לזה — ועל סדר המאורעות: בעשרה בטבת — "סמך מלך בכל .. על ירושלים והביאה במצור", בשבעה עשר בתמוז — "הובקעה ירושלים", בתשעה באב — "חרב הבית בראשונה ובשני", ובשלישי בתשרי — "נהרג גדלי' בן אחיקם ונכתב גחלת ישראל הנשאת כו"³⁴.

וכיון שבעשרה בטבת היתה התחלת (כל המשך המאורעות של) החורבן, ובהתחלה יש תוקף גדול יותר לגבי המשך שלאח"ז ולפעמים גם לגבי סוף כל הענין, לכן יש בו חומר גדול יותר משאר הצומות הקשורים עם המשך וסוף החורבן.

ומזה מובן גם בנוגע לענין הטוב שבצומות³⁵ — שעשרה בטבת הוא ההתחלה והפתיחה להענין הטוב שבכל הצומות (כדלקמן), שלכן, ה"ז ביתר שאת וביתר עוז מבשאר הצומות (כולל גם תשעה באב שבו נולד משיח צדקנו³⁶, התחלת הגאולה), כבכל פתיחת דבר חדש בעניני קדושה³⁷.

ג. וביאור הענין:

יום התענית הוא (כלשון הכתוב³⁸) "יום רצון לה'", כפי שמבאר רבינו

באשלמותא²⁵, כולל ובמיוחד השלימות דעשרה בטבת, כדלקמן.

ב. ובהקדם ביאור ענינו המיוחד של עשרה בטבת:

בעשרה בטבת, א' מד' הצומות שחיובם מדברי סופרים²⁶, ישנו חומר לגבי שאר הצומות (ואפילו לגבי תשעה באב ש"לילו כיומר²⁷, דלא כשאר הצומות שמדברי סופרים שהם רק ביום ולא בלילה²⁸) בדוגמת הצום דיוהכ"פ שחיובו מן התורה — ש"אפילו הי' חל בשבת (בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראי²⁹, כולל גם משך זמן לאחרי החורבן, כשהי' ב"ד סמוך³⁰ שהיו מקדשין ע"פ הראי³¹) לא היו יכולין לדחותו ליום אחר, מפני שנאמר בוי³¹ בעצם היום הזה, כמו ביום הכפורים³².

ויש לומר ההסברה בזה³³:

ד' הצומות נקבעו בגלל ד' מאורעות

25) ובפרט שמילוי ושלמות הלבנה — "חצי כ"ט י"ב תשצ"ג" (ב"י אר"ח סתכ"ו) — מתחיל בין י"ד לט"ו.

26) ראה רמב"ם הל' תעניות פ"ה ה"ד.

27) רמב"ם שם ה"ז. טוש"ע אר"ח סתקנ"ג ס"ב.

28) רמב"ם שם פ"א ה"ח. טוש"ע שם ר"ס תקסד.

29) משא"כ בזמן הזה שמקדשין ע"פ החשבון — לא יחול עשרה בטבת בשבת.

30) ועד שמצינו שגם לאחרי כוי"כ דורות הי' ב"ד סמוך — בית דינו של הרי"ף (מגיד משנה הל' שופר פ"ב ה"ט. ובכ"מ), ויש מקום לומר שהיו מקדשין ע"פ הראי' (ראה בארוכה התוועדויות תשמ"ה ח"א ע' 466 ואילך).

31) יחזקאל כד, ב.

32) אבודרהם הל' תעניות — הובא בב"י אר"ח סתקנ"ג.

33) ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 267. וש"נ. — וראה עד"ז שו"ת שואל ומשיב מהדק"ח ח"ג סקע"ט.

34) רמב"ם שם פ"ה ה"ב"ג.

35) ובמכ"ש וק"ז — כיון ש"מדה טובה מרובה כו" (סוטה יא, א. וש"נ).

36) ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד. ועוד. — ולהעיר, שזמן העיבור הוא (לכל הפחות) ז' חדשים לפני הלידה, ועפ"ז י"ל שזמן העיבור דמשיח הוא בעשרה בטבת, ז' חדשים לפני תשעה באב (יום לידת משיח). וראה לקמן הערה 114.

37) ראה לקו"ש ח"כ ס"ע 74 ואילך. וש"נ.

38) ישעי' נח, ה.

[אלא שעצם העובדה שהי' ביכלתו ועד שהקיף את החומה ועשה מצור על ירושלים, באופן ש"אין יוצא ואין בא" 42, ובמילא לא היו יכולים להכניס מזון לעיר וכו' — הו"ע בלתי-רצוי⁴³ עד לקביעת תענית].

והכוונה במאורע זה (מצור על ירושלים, אבל מצור בלבד, מבלי לפגוע בירושלים עצמה, אפילו לא בחומת ירושלים) היתה כדי לעורר את בני" לשוב בתשובה מיד⁴⁴, שע"ז יתבטל הענין הבלתי-רצוי מתחלתו (ובמילא לא יבוא מזה המשך המאורעות הבלתי-רצויים דהחורבן והגלות).

ונמצא, שבעשרה בטבת מודגש ה"עת רצון" בנוגע לעבודת התשובה

הזקן באגרת התשובה³⁹ ש"הצום הנרצה הוא יום רצון" — "עת רצון" בנוגע לענין התשובה⁴⁰, שעל ידה מבטלים החורבן והגלות ומביאים הגאולה — "אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה .. ומיד הן נגאלין"⁴¹.

וענין זה (כוונת הצום בשביל התשובה שמבטלת החורבן והגלות ומביאה הגאולה) מודגש בעשרה בטבת יותר מבשאר הצומות:

כש"סמך מלך בכל .. על ירושלים והביאה במצור" — עדיין לא פגע בירושלים עצמה (בהבתיים שבה, ובודאי לא בהבית העיקרי, בית המקדש), ואפילו לא בהחומה שמקיפה ומגינה על ירושלים, שגם החומה היתה בשלימותה, ומלך בכל נשאר מחוץ להחומה (משא"כ במאורעות שלאח"ז שבגללם נקבעו שאר הצומות).

(39) תניא ח"ג ספ"ב.

(40) ובלשון הרמב"ם (שם ה"א) — "כדי לעורר הלבבות לפתוח דרכי התשובה .. שבזכרון דברים אלו נשוב להיטיב".

וזהו גם תוכן המנהג דאמירת "דברי כבושין" ביום התענית (ראה לקו"ש ח"כ ע' 352. וש"ג) — מלשון "יכבוש עוונותינו ותשליך במצולות ים גוי" (מיכה ז, יט) — שאינם דברי מוסר, ח"ו, כי אם, דברים בזכותם של בני", כולל גם בנוגע להתעוררות לתשובה — ש"אין לך דבר שעומד בפני התשובה" (רמב"ם הל' תשובה ספ"ג), ולא עוד אלא שגם לפני התשובה בפועל ובגלוי "הוא רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות כו" (רמב"ם הל' גירושין ספ"ב) — שיעור היומי דמוצאי עשרה בטבת). — וראה בארוכה קונטרס משיחות ש"פ ויחי ועשרה בטבת דאשתקד (התועודיות תנשא" ח"ב ע' 87 ואילך).

(41) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(42) לשון הכתוב — יהושע ו, א.

(43) ועד כדי כך, שענין זה יכול להיות "התחלה" לכל המשך המאורעות שלאח"ז (כפי שהי' בפועל, כיון שלא ניצלו את ההתעוררות לתשובה).

(44) ובפרט שאין צורך בריבוי זמן, כיון שהתשובה היא "בשעתא חדא ביומא חדא ברגע חדא" (זח"א קט, סע"א), וכפס"ד הגמרא (קידושין מט, ב) שע"י "הרהור תשובה" נעשה "צדיק (ועד לצדיק) גמור" (כגירסת האור זרוע סקי"ב). ולא עוד אלא ש"זכאי חסידי* בכל יומא ויומא .. עבדין תיובתא שלימתא" (זהר פרשתנו רכ, סע"א), ו"איתא בתיקונים שאפילו אם הי' צדיק** א' חזרו בתשובה שלימה כדורו הי' בא משיח" (מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תג).

(* שכולל כל בני" — ונמנך כולם צדיקים" (ישע"י ט, כא. סנהדרין ר"ג פ"ח ק).

(**) ולא רק צדיק (גמור) "לענין אמיתת שם התואר והמעלה", אלא גם כשנדון אחר רובו ומקרי צדיק בדינו מאחר שזוכה בדין" (תניא פ"א), כיון שע"י "מצוה אחת .. הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה" (רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד).

כמ"ש⁴⁹ "והבית בהבנותו אבן שלמה גר' ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו"⁵⁰, כיון ששייך לחורבן ביהמ"ק, כדאיאתא במדרש⁵¹ "וזאת התרומה גר' זהב וכסף ונחושת"⁵² .. אבל ברזל אין כתיב כאן לא במשכן ולא במקדש⁵³ למה שנמשל בו אדום שהחריבו ביהמ"ק"⁵⁴.

והתיקון לזה ע"י ברזל דקדושה⁵⁵: אמרו חז"ל⁵⁶ "כל ת"ח שאינו קשה כברזל אינו ת"ח .. דכתיב⁵⁷ ארץ אשר

(שפוסלן ומכתתן בברזל) כי חרבך הנפת עלי' ותחללה", ש"המזבח נברא להאריך ימיו של אדם והברזל נברא לקצר ימיו של אדם, אין זה ברין שיונף המקצר על המאריך, ועוד, שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, לפיכך לא יבוא עליו כורת ומחבל" (יתרו כ, כב ובפרש"י — ממכילתא. וראה בארוכה בפ"י הרמב"ן. תורה שלימה (אות תקנדה)).

(49) מלכים א' ו, ז.
(50) והשימוש בברזל לסתת את האבנים ("אבנים גר' גזית מגוררות במגרה", "חתכות במגרה", "כלי ברזל מלא פגימות כו") (שם ז, ט, ובמצודות) ה' בחוץ — "שהי' מתקין מבחוץ ומכניס מבפנים" (סוטה מח, ב*)).

(51) שמ"ר פל"ה, ה.
(52) תרומה כה, ג.
(53) ו"ברזל" שנזכר בדברי הימים — ראה לקמן ס"ו.
(54) וראה ברכות לב, ב: "מיום שחרב ביהמ"ק נפסקה חומת ברזל כו' שנאמר ואתה קח לך מחבת ברזל וגו'".
(55) ראה ספר הלכות (ד"א ח להצ"צ) ערך ברזל. וש"נ.
(56) תענית ד, א. וראה גם שם ז, א: "מאי דכתיב ברזל בברזל יחד, לומר לך מה ברזל זה אחד מחדד את חבירו אף שני תלמידי חכמים מחדדין זה את זה בהלכה".
(57) עקב ח, ט.

שמבטלת החורבן ומביאה הגאולה יותר מבשאר התעניות⁴⁵ — כיון שלא ה' בו ענין של חורבן בפועל (שהרי גם חומת ירושלים נשארה בשלימותה), כי אם דבר שיש בו כדי לעורר לתשובה, שע"יז ישארו ירושלים וביהמ"ק בשלימות (שלילת החורבן).

ד. ויש להוסיף בביאור ענינו המיוחד של עשרה בטבת — הן בנוגע להתחלת החורבן דביהמ"ק והן ובעיקר בנוגע להתחלת (הגאולה ו)בנין ביהמ"ק:

בנוגע להמצור על ירושלים (בעשרה בטבת) מצינו בנבואת יחזקאל⁴⁶ "ואתה קח לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר ברזל בינך ובין העיר גר' והיתה במצור גר' אות היא לבית ישראל" ("שכך תבוא ירושלים במצור"⁴⁷).

ויש לומר, שבהסימן להמצור ע"י "ברזל" נרמז גם חורבן ביהמ"ק — כי, "ברזל" מושלל בביהמ"ק⁴⁸,

(45) ויש לומר, שבעשרה בטבת עצמו מודגש עוד יותר ענין זה בליל עשרה בטבת — שכבר התחיל יום העשירי בטבת שמתחיל בערב ("ויהי ערב ויהי בוקר"), ואעפ"כ לא התחיל הצום דעשירי בטבת עד עלות השחר* — שבזמן זה מודגשת ביותר הנתינת כח ("עת רצון") לנצל את הזמן לעבודת התשובה שמביאה את הגאולה, שע"יז יתבטל הצום דעשירי בטבת עוד לפני התחלתו.

(46) ד, ג.
(47) פרש"י עה"פ.
(48) ומודגש בעיקר במזבח — עיקרו של ביהמ"ק, "בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות" (רמב"ם ריש הל' ביהב"ח) — וואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית

(* ולדעת רבי יהודה — ש"אמר רבי נראין דברי רבי יהודה באבני מקדש" — גם מבחוץ לא השתמשו בכלי ברזל, אלא ע"י השמיר" (סוטה שם).

(* רמב"ם וטושו"ע שבהערה 28. — ולהעיר מהשק"ט בהישן שינת קבע אם מותר לו לאכול ולשתות לפני עלות השחר (ראה נו"כ הטושו"ע שם).

כסף זה יצחק .. ונחושת זה יעקב".
וע"פ הידוע⁶³ שג' בתי מקדשות הם כנגד אברהם יצחק ויעקב, "אברהם שכתוב בו הר .. יצחק שכתוב בו שדה .. יעקב שקראו בית"⁶⁴, יש לומר, שזהב וכסף ונחושת הם כנגד ג' בתי מקדשות: זהב כנגד בית ראשון, כסף כנגד בית שני, ונחושת כנגד בית שלישי. וההסברה בזה⁶⁵ — שע"י יעקב שענינו תורה (כנ"ל ס"א), נעשה גם הבירור של "נחושת" (מלשון נחש⁶⁶, נחש הקדמוני, שהו"ע הקליפה, שבירוורו ע"י "נחשת" דקדושה⁶⁷), שעיקרו ושלמותו בביהמ"ק השלישי, כנגד יעקב.

ויש להוסיף, ש"נחושת" רומז גם על המעמד ומצב דומן הגלות (לאחרי חורבן בית שני), ואילו השלימות דביהמ"ק השלישי מרומזת ב(הבירור ד"ברזל" דלעו"ז, שלמטה גם מ"נחושת"⁶⁸, שע"יז באים להשלימות ד"ברזל" דקדושה:

זהב וכסף ונחושת הם בסדר דמלמעלה למטה — שזהב הוא המשובח ביותר, כסף הוא למטה מזהב, ונחושת למטה גם מכסף. ומרומז גם בהר"ת שלהם: "זהב",

אבני ברזל, א"ת אבני אלא בוני",
שזהו"ע ד"קשה עורף" למעליותא⁵⁸, החוזק והתוקף (ברזל) דעצם הנשמה⁵⁹, שע"יז מבטלים הברזל דלעו"ז שהוא (קשיות העורף ד) היצה"ה⁶⁰.

וענין זה שייך במיוחד לעשרה בטבת — כי, כוונת המצור (מצור בלבד, ללא פגיעה אפילו בחומת ירושלים) היתה לעורר על התשובה כדי שגם חומת ירושלים תשאר ותהי בשלימותה (כנ"ל), וענינו בעבודת ה' — השמירה על שלימות התורה, "אני חומה זו תורה"⁶¹, באופן של חזק ותוקף ד"ברזל" דקדושה, "אבני" (בוני, תלמידי חכמים) ברזל".

ויתירה מזה — שגם הכוונה והתכלית בהמשך המאורעות דהמצור עד לפעולת הברזל בחורבן ביהמ"ק (כיון שלא עשו תשובה כו'), היא, כדי שתהי שלימות ה"ברזל" דקדושה בבנין ביהמ"ק השלישי:

איתא במדרש⁶² ש"זהב וכסף ונחושת" הם כנגד ג' האבות אברהם יצחק ויעקב — "זהב זה אברהם ..

58 ראה שמו"ר ספמ"ב. לקו"ת בלק סז, ד. אוה"ת תצוה ע' א'תשיו. מג"א ע' ב'ת"א.

59 להעיר ש"ברזל" בגימטריא "גורל", שקאי על עצם הנשמה (אוה"ת שם).

60 ראה סוכה נב, ב: "אם פגע כך מגול זה משכהו לבית המדרש אם ברזל הוא מתפוצץ כו". וראה מדרש משלי (פכ"ז. הובא בבחיי בא יב, לג): "ברזל בברזל יחד זה משה הצדיק ופרעה הרשע שהיו מתנקשין זה עם זה בשפתים .. עד שאתה אומר לא ידעתי את ה' סופך לידע כו", היינו, שהביטול דפרעה, ברזל דלעו"ז, נעשה ע"י משה, ברזל דקדושה (אוה"ת מג"א שם).

61 פסחים פז, א. וראה אוה"ת פרשתנו תד, א.

62 שמו"ר ספמ"ט.

63 ראה חד"א ג מהרש"א ועיין יעקב לפסחים פח, א. לקו"ת מטות פג, ג. ובכ"מ.

64 פסחים שם.

65 ראה אוה"ת תשא ע' א'תתפח.

66 ראה חוקת כא, ט ובפרש"י.

67 ולהעיר, ש"נחשת" ר"ת נובלות חכמה שלמעלה תורה (הוספות לתו"א תשא קיא, ד. ובכ"מ). והשייכות ליעקב — ראה אוה"ת פרשתנו תת, א.

68 ראה זח"ב רכח, רע"א. אוה"ת תרומה ע'

א'תיג.

זלפה לאה, ד' נשי יעקב שהן האמהות די"ב השבטים, ונגנזן יש גם ד' בחי' בנוקבא דקליפה, כמ"ש בעוג"ז⁷⁵ "ערשו ערש ברזל", שהן הלעו"ז דד' האמהות שבקדושה.

ולהוסיף, שגם סדרן של ד' האמהות שב"ברזל" (בלהה לפני רחל וזלפה לפני לאה, שפחה לפני גברתה) הוא הסדר דלעו"ז — "שפחה"⁷⁶ כי תירש גברתה"⁷⁷.

ויש לומר, שגם בקדושה ישנו הסדר ד"ברזל" — שפחה לפני גברתה למעליותא:

ובהקדם מעלת האמהות לגבי האבות, כמ"ש באברהם "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה", "שהי' אברהם טפל לשרה בנביאות"⁷⁸ — ע"ד ובדוגמת המעמד ומצב דלעתיד לבוא ש"נקבה תסוכב גבר"⁷⁹, "אשת חיל עטרת בעלה"⁸⁰, שספירת המלכות תתעלה למעלה מכל הספירות (סוף מעשה במחשבה תחלה"⁸¹), שמעין זה הי' אצל האבות, כמארו"ל⁸² "שלשה הטעמין הקב"ה בעוה"ז מעין העוה"ב, אברהם יצחק ויעקב, שנאמר בהם בכל מכל כל"⁸³.

(וראה לקמן הערה 141). לקוטי תורה ושער הפסוקים ואתחנן ד, כ, עקב ח, ט, ועוד.

(75) דברים ג, יא.

(76) משלי ל, כג.

(77) ראה אוה"ת תצוה ע' א'תרצב ואילך. א'תשלז ואילך. לקוטי לוי"צ אגרות-קודש ע' תיז.

(78) וירא כא, יב ובפרש"י.

(79) ירמי' לא, כא.

(80) משלי יב, ד.

(81) פיוט "לכה דודי".

(82) ב"ב טז, סע"ב ואילך.

(83) לקו"ת שה"ש טו, ג. אוה"ת חיי שרה קכג,

ר"ת "זה הנותן בריא", "כסף", ר"ת "כשיש סכנת פחד", ו"נחושת", ר"ת "נתינת חולה שאמר תנו"⁶⁹.

ועפ"ז י"ל, ש"זהב" מורה על (המשכן ו) בית ראשון שהי' בשלימות ("זה הנותן בריא"), ו"כסף" מורה על בית שני שחסרו בו חמשה דברים⁷⁰ (שלכן "יש סכנת פחד" שמא יהי' עוה"פ החסרון ח"ו דביהמ"ק כולו), ו"נחושת" (שלמטה מזהב וכסף) מורה על המעמד ומצב דזמן הגלות, שבגלל החסרון דביהמ"ק נעשים בני" במעמד ומצב של "חולה שאומר תנו", שזוהי הבקשה והדרישה מהקב"ה ליתן ("כל הנותן בעין יפה הוא נותן"⁷¹) את ביהמ"ק השלישי שיהי' בתכלית השלימות (גם לגבי המשכן ובית ראשון) — "מקדש אדני כוננו ידיך"⁷², "בנינא דקוב"ה"⁷³, בית נצחי (שאינן אחרי חורבן).

ויש לומר, שמעלת הנצחיות דבית המקדש השלישי (שלאחרי החורבן דבית ראשון ובית שני יבנה בית מקדש נצחי שאינן אחרי חורבן) — מרומזת בהחזוק והתוקף ד"ברזל" דקדושה.

ה. ובסגנון דתורת הקבלה והחסידות:

ידוע⁷⁴ ש"ברזל" ר"ת בלהה רחל

(69) ראה רבותינו בעה"ת ר"פ תרומה. פי' הראש"ש שם. אגרת הטיול (לאחיו של המהר"ל) חלק הרמוז אות ז. תורה שלימה עה"פ תרומה כה, ג (אות לח).

(70) יומא כא, ב.

(71) ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.

(72) בשלח טו, יז.

(73) זח"ג רכא, א.

(74) ספר הליקוטים להאריז"ל פרשתנו מט, יא

השלימות דלעתיד לבוא שספירת המלכות תהי' למעלה מז"א ("אשת חיל עטרת בעלה"), ולכן נבנה מאבנים, דומם, שמורה על ספירת המלכות, ולא מעצי שטים, צומח, שמורה על ז"א (אבל לא מברזל⁹³ שלמטה מאבנים, שמורה על ספירת המלכות בירידתה לבי"ע).

ויש לומר, שבביהמ"ק דלעתיד לבוא⁹⁴ תתגלה מעלת המלכות (לא רק כפי שהיא באצילות, אלא גם ובעיקר) בירידתה לבי"ע, שתתבטא בהחזק ותוקף (לא רק דאבנים, אלא גם) דברזל שהוא חזק יותר מאבנים, "ארץ (ספירת המלכות) אשר אבני ברזל", ע"ד מעלת השפחות לגבי האמהות (שלימות בנין ועליית המלכות) שמרומזת בהר"ת ד"ברזל"⁹⁵.

ועד"ז בנוגע למעלת השפחות לגבי הגבירות (בלהה לפני רחל וזלפה לפני לאה⁸⁴), כמ"ש ברחל שנתנה שפחתה (בלהה) ליעקב "ואבנה גם אנכי ממנה"⁸⁵ — שהאמהות⁸⁶ הן בחי' מלכות דאצילות, והשפחות הן בחי' מלכות בירידתה לבי"ע, ועד"ז⁸⁷ "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה", שהאבות שבונים המלכות ע"י נישואיהם עם האמהות⁸⁸, לא רצו (מצד עצמם) לישא השפחות כיון שמאסו בהירידה לבי"ע (ענינם של השפחות), ואעפ"כ, דוקא ע"י נישואיהם עם השפחות (בחי' המלכות בירידתה לבי"ע) נעשה בנין ועליית המלכות בתכלית השלימות ("שפחה כי תירש גברתה" למעליותא)⁸⁹. ועד"ז יש לבאר גם בנוגע לבית המקדש:

מבואר בדרושי חסידות⁹⁰ הטעם שביהמ"ק הי' מאבנים דוקא (דלא כהמשכן שהי' מעצי שטים), ועד ש"אין בונין בו עץ בולט"⁹¹ (משא"כ שקוע⁹²) — כיון שהיתה בו מעין

דוקא (ע"ד עץ בולט), משא"כ בהעלם, מחוץ לביהמ"ק (ע"ד עץ שקוע).

93 וברזל שמצינו בנוגע לעשיית המנורה, "אין לו זהב מביא אף של כסף של נחושת של ברזל כו", ומנורה שעשו מלכי בית חשמונאי של ברזל היתה (מנחות כח, ב) — הרי: (א) כיון שהברזל הוא תמורת כסף וזהב הי"ז "ברזל" כפי ששייך להדרגא דכסף וזהב*, (ב) "שפודים של ברזל היו חזיפוט בעץ", שאין הברזל נראה מבחוץ (ע"ד עץ שקוע). ואמה כליא עורב, טס של ברזל כמו סייף גובהו אמה על גבי המעקה סביב כדי שלא ישבו העורבים עליו (מו"ק ט, רע"א. וש"נ. רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ד ה"ג) — הי' על גג המקדש, שגגין לא נתקדשו (פסחים פה, סע"ב. וש"נ. רמב"ם שם פ"ו ה"ז), כמו בחוץ (וראה לקמן הערה 102).

94 שבו תהי' השלימות דלעתיד לבוא ממש, לא רק מעין ודוגמא בלבד, ככבית ראשון ושני.

95 להעיר מהשייכות ל"חומת ברזל" — כי,

84 נוסף על הקדימה דרחל, ספירת המלכות, ללאה, ספירת הבינה.

85 ויצא ל, ג.

86 בהבא לקמן — ראה לקו"ת ס"פ ברכה. סידור (עם דא"ח, כא, ד).

87 תהלים קיח, כב.

88 כמורגש בהנישואין דיצחק ורבקה שהו"ע יחוד מ"ה וב"ן (לקו"ת ברכה צו, סע"ג. ובכ"מ).

89 ומורגש במלכות דוד, שלידתו היתה באופן שאביו (ישי) הי' סבור שבא על שפחתו, בסוד שפחה כי תירש כו' (ראה לקו"ת וסידור שבהערה 86).

90 תו"א ותו"ח ר"פ ויגש. לקו"ת וסידור שם. ובכ"מ.

91 רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ט.

92 רדב"ז שם. ועוד. — וי"ל דוגמתו בברזל, ש"כל כלי ברזל לא נשמע בבית הבנותו", בגלוי

(* ע"ד המבואר בענין אבנים ולבנים, ש"אם לא נמצאו אבנים בונין בלבנים" (ראה לקו"ש ח"ו ע' 23 הערה 76).

והנחושת לנחושת הברזל לברזל גוי",
 "וברזל מאה אלף ככרים" — עיקרו
 ושלמותו במקדש העתידי⁹⁹ להבנות
 ע"י דוד מלכא משיחא¹⁰⁰, שבנינו יהי
 (לא רק מזהב וכסף ונחושת בתכלית
 השלימות¹⁰¹, אלא) גם מברזל¹⁰².

99 בפ"י הרמב"ן ס"פ יתרו: "והברזל אשר
 הקדיש דוד שלא נחקר משקלו לעשות ממנו כלים
 לכרות העצים ולחצוב האבנים הי", אבל בנוגע
 להמשכן והמקדש עצמו מושלל הברזל לגמרי,
 עיי"ש. וראה השק"ט בזה בתורה שלימה שם.
 וצ"ע גם מאמה כליא עורב ש"צורך בנין הבית
 הוא" (מ"ק שם), והיתה (לא רק במקדש, אלא גם)
 במזבח החיצון שבמשכן (ברייתא דמלאכת המשכן
 פ"א. י"ל שצוה רמו שפה ובפ"י זית רענן).

ובפ"י מהר"ו (לשמו"ר שבערה 51): "ומ"ש
 בסוף ד"ה א' והברזל לברזל וגוי' מאה אלף ככרים
 ברזל, יתכן שהי' זה בחצרות ולא בפנימה" —
 שהברזל הי' בבנין המקדש עצמו (ולא כדעת
 הרמב"ן שהי' רק עבור הכלים לכרות העצים
 ולחצוב האבנים), אלא בחצר ולא בפנים. וצ"ע
 היכן מצינו שהשתמשו בחצרות דבית ראשון
 בכמות ברזל גדולה כזו (משא"כ במקדש העתידי
 להבנות — "אע"פ שהוא כתוב ביחזקאל אינו
 מפורש ומבואר", ויש מקום לומר שבנינו יהי' גם
 בברזל, ככפנים).

100 ועפ"ז יומתק שה"ברזל" נזכר רק (א)
 בהכנת המקדש ע"י דוד (ולא בבנין המקדש ע"י
 שלמה), (ב) בדברי הימים (ולא במלכים) שעיקרו
 "משום יחס דוד המלך" (פרש"י ריש דה"ס. הקדמת
 הרד"ק לדה"י, עיי"ש), דוד מלכא משיחא, שעל
 ידו יהי' בנין ביהמ"ק השלישי.

101 נוסף על השלימות דוהב שהיתה בכתי
 המקדשות שלפניו — "שבעה זהבים" (יומא מד,
 סע"ב).

102 וזמנין זה הי' בבית שני (ששייך לביהמ"ק
 השלישי*) — כי, הברזל במנורה הי' בזמן
 החשמנאים בבית שני, וכן הברזל כאמה כליא
 עורב שהיתה בבית שני, משא"כ בבית ראשון
 שמפני רוב קדושה שהיתה בו לא הי' צריך כליא

(* כמובן מזה שהפסוק "גדול יהי' כבוד הבית
 הזה האחרון מן הראשון" (חגי' ב, ט) נאמר על בית
 שני (ב"ב ג, טע"א) וגם ובעיקר על ביהמ"ק השלישי
 (ח"א כח, א).

ו. ואולי יש לומר, שהשלימות
 דברזל דקדושה שבביהמ"ק השלישי
 תבוא (לא רק בחזק ותוקף הנצחיות,
 אלא) גם בכך שבנינו יהי' (לא רק
 מאבנים, אלא) גם מברזל, שהברזל
 עצמו יהי' חלק מהבנין דביהמ"ק
 עצמו:

"ברזל אין כתיב .. במשכן
 ובמקדש .. שהחריב ביהמ"ק" —
 קאי על בית ראשון ובית שני שנחרבו
 ע"י ברזל; משא"כ מקדש העתידי, בית
 נצחי שלא שייך בו חורבן — לא
 שייך בו חשש מענין של ברזל
 דלעו"ז, כיון שלעתיד לבוא תבטל
 מציאות הברזל דלעו"ז⁹⁶, ובמילא
 יכול וצריך להיות בנינו גם בברזל,
 כדי להדגיש את העילוי והשלימות
 דהפיכת הברזל⁹⁷ שהחריב ביהמ"ק
 לברזל שנעשה חלק בהבנין דביהמ"ק.

ויש לומר, שמ"ש בדברי הימים⁹⁸
 (בנוגע לפעולתו של דוד בהכנת כל
 הדרוש לבנין ביהמ"ק) "הכינותי לבית
 אלקי הזהב לזהב והכסף לכסף

"אשה" שייכת לתורה (ח'חונמ, דכתיב נקבה
 תסובב גבר" (יבמות סב, ב), וד' נשי יעקב (ר"ת
 ברזל) הם "חומת ברזל" דקדושה (שע"ז מהפכים
 ה"קיר ברזל" שבהנבואה ע"ד המצור על חומת
 ירושלים, כדלקמן ס"ז).

96 שאז לא תהי' מציאות הברזל שמקצר ימיו
 של אדם, ח"ו, כמ"ש (ישעי' ב, ד) "וכתתו
 חרבותם וגוי", ויתירה מזה — שיתבטל הענין
 דהיפך החיים. וראה תחומא ס"פ יתרו: "כעוה"ז
 ע"י יצה"ר השנים מתקצרות, אבל לעתיד לבוא
 בלע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים".

97 ראה אדר"נ פט"ז: "יצה"ר דומה לברזל
 שהטילוהו בתוך האור כל זמן שהוא בתוך האור
 עושין ממנו כל כלים שירצו, אף כך יצה"ר כו".

98 דברי הימים א, כט, ביז (ושם כב, יד:
 "ולנחושת ולברזל אין משקל").

ה. ויומתק יותר — שהשייכות לגאולה העתידה מרומזת גם בתוכנו של הזמן דעשרה בטבת:

חודש טבת הוא חודש העשירי¹⁰⁵ ("חודש העשירי הוא חודש טבת"¹⁰⁶) למנין החדשים מחודש ניסן ("חודש של גאולה"¹⁰⁷), ובחודש העשירי עצמו ביום העשירי, עשירי שבעשירי — "העשירי יהי קודש"¹⁰⁸ — שרומז על השלימות דגאולה העתידה שבה תהי' השלימות דעשר ("עלי עשור"¹⁰⁹, שירה עשירית¹¹⁰, פרה העשירית ומנין העשירי¹¹¹, וכן בארץ ישראל — לא רק ארץ שבע אומות, אלא ארץ עשר אומות¹¹²).

זאת ועוד: חודש טבת (כולל ובמיוחד העשירי שבו) הוא "ירח¹¹³ שהגוף נהנה מן הגוף"¹¹⁴ — שהגוף

ז. עפ"ז יש לומר שענינו של עשרה בטבת הוא התחלת בנין מקדש העתיד בגאולה העתידה:

אע"פ שהמצור דעשרה בטבת הי' התחלת המאורעות דחורבן ביהמ"ק, הרי, כיון שהכוונה בזה היא שלאח"ז ועי"ז יבנה מקדש העתיד¹⁰³, בית נצחי, נמצא, שהתחלת המאורעות דחורבן ביהמ"ק היא גם (ובעיקר) התחלת הבנין דמקדש העתיד.

וענין זה מרומז בהסימן שניתן בשייכות להמצור דעשרה בטבת — "ואתה קח לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר ברזל גו' אות היא לבית ישראל" — שהכוונה והתכלית של (התחלת) החורבן ע"י ברזל דלעו"ז, היא, כדי שלאח"ז תתגלה השלימות ד"ברזל" דקדושה בביהמ"ק העתיד¹⁰⁴.

נאמר על מפתל סנחריב ע"י חזקיהו* (בזכות חזקיהו שהוא אדירם ומושלם של ישראל כמ"ש והי' אדירו ממנו" — פרש"י), שביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח וסנחריב גוג ומגוג (סנהדרין צד, א), כמודגש בהמשך הכתובים "ויצא חוטר מגזע ישי וגו'" שקאי על משיח.

105) הן בשנה פשוטה והן בשנה מעוברת.

106) אסתר ב, טז.

107) שמור" פט"ו, יא.

108) בחוקותי כז, לב.

109) תהלים צב, ד. ערכין יג, ב.

110) כולל גם העילוי ד"שיר חדש", לשון זכר, גאולה שאין אחרי' גלות (מכילתא בשלח טו, א. תוד"ה ה"ג ונאמר פסחים קטז, ב).

111) מכילתא שם. רמב"ם הל' פרה אדומה

ספ"ג. תנחומא תשא ט. ועוד.

112) לך לך טו, יט ובפרש"י.

113) מגילה יג, א.

114) להעיר ש"הגוף נהנה מן הגוף" הו"ע היחוד שממנו נעשה העיבור והלידה, ושייך

עורב (ערוך ערך כל. וראה תוס' מו"ק שם. תוד"ה כליא מנחות קז, א. תוד"ה כגון ערכין ו, א). ויש לומר ההסברה בזה — שבבית שני היתה ההתעסקות בבירור והפיכת הלעו"ז** (משא"כ בבית ראשון שמפני רוב קדושתו נדחו החיצונים), ולכן מצינו בו גם ברזל, אבל, רק הברזל שבמנורה שבא במקום כסף וזהב ומחופה בעץ, והברזל שבאמה כליא עורב על גג המקדש שהוא כמו בחוץ (כנ"ל הערה 93), משא"כ בביהמ"ק השלישי יהיו ריבוי ברזל ("מאה אלף ככרים") בהבנין עצמו, כיון שיהי' בירור והפיכת הברזל בתכלית השלימות.

103) ובלשון חז"ל (בנוגע לחורבן ביהמ"ק בתשעה באב) — "עלה אר"י כו' והחריב אריאל כו' על מנת שיבוא אר"י כו' ויבנה אריאל" (יל"ש ירמי' בתחלתו (רמז רנט)).

104) ויומתק יותר ע"פ דרשת חז"ל (גיטין נג, רע"ב) בנוגע לחורבן ביהמ"ק "והלבנון באדיר יפול, ואין אדיר אלא מלך, דכתיב והי' אדירו ממנו וגו'" — שפשטות הכתוב "והלבנון באדיר יפול"

* והתחלת הפסוק: "ונקף סבכי היער בברזל" — שבירת הקליפה (סנחריב) ע"י "ברזל" דקדושה.

** ועד"ז במשכן שהי' במדבר כדי לברר החיצונים (לקו"ת במדבר ג, ד ואילך. ובכ"מ) — הי' צורך באמה כליא עורב.

כביכול דלמעלה, מהותו ועצמותו ית', נהנה (כביכול) מהגוף (דלמטה) דכאו"א מישראל¹¹⁵, שקאי (בעיקר) על המעמד ומצב דלעתיד לבוא, שאז הנשמה ניזונית מן הגוף¹¹⁶, ויתירה מזה, הנאת העצמות כביכול מן הגוף.

ובהדגשה יתירה בקביעות שנה זו — שעשירי בטבת חל ביום השלישי בשבוע שהוכפל בו כי טוב¹¹⁷:

הפעם השני' (כפל) ד"כי טוב" היא בנוגע לבריאת "דשא עשב מזרע זרע למינהו ועץ עושה פרי אשר זרעו בו למינהו"¹¹⁸ — שזרעת הזרע כוללת ומהוה (גם) ההתחלה דצמיחת הפירות.

ודוגמתו ביום השלישי שבו חל עשרה בטבת — שבקביעות זו מודגש ביותר שהתחלת החורבן והגלות היא התחלת הגאולה, ע"ד ובדוגמת הזריעה שכוללת ומהוה התחלת הצמיחה, כידוע¹¹⁹ שהגלות נמשל לזריעה, כמ"ש¹²⁰ "זרעתי לי בארץ", שע"ז נעשית הצמיחה בריבוי גדול

במיוחד לעשרה בטבת, התחלת החורבן — ע"ד כרובין המעוררין זב"ב בשעה שנכנסו נכרים להיכל (כיון שחייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך (ראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' רסט. וש"ג)), ולכן ה"ז התחלת הגאולה, ע"י העיבור והלידה דמשיח (ראה לעיל הערה 36).

115) ראה לקושי' חט"ו ע' 382 ואילך.

116) ראה המשך וככה תרל"ז פפ"ח ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' צו ואילך. המשך תרס"ו ע' תקכח. סה"מ קונטרסים ח"ב תיג, ב. סה"ש תורת שלום ע' 127 ואילך.

117) נוסף לכך שיום השבת שבו נעשית העלי' והשלימות דעשרה בטבת הוא ערב והתחלת ט"ו טבת שבו "קיימא סיהרא באשלמותא", השלימות ד"ירח שהגוף נהנה מן הגוף".

118) בראשית א, יב.

119) תו"א ותו"ח ר"פ בשלח. ובכ"מ.

120) הושע ב, כה.

יתר, כמארז¹²¹ "כלום אדם זורע סאה אלא כדי להכניס כמה כורין", ועד לתכלית הריבוי עד אין-סוף, "פירותיהן¹²² ופירי פירותיהן עד סוף כל העולם"¹²³.

ועי"ז מתגלה ונעשה שלימות הטוב¹²⁴ — "הוכפל¹²⁵ בו כי טוב" — הטוב דגאולה האמיתית והשלימה ובנין ביהמ"ק, גאולה נצחית וביהמ"ק נצחי, גאולה השלישית וביהמ"ק השלישי, כמ"ש¹²⁶ "ביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו".

ט. עפ"ז יש לבאר גם הקשר והשייכות לפרשת ויחי — סיום וחותם ספר ראשון (הישר) שבתורה, והחיזוק ("חזק חזק ונתחזק") על כל הספרים שלאח"ז:

כיון שסיום וחותם ספר ראשון שבתורה הוא במעמד ומצבם של בנ"י בארץ מצרים ("ויחי יעקב בארץ מצרים", "ויישם בארון במצרים"), שמזה נעשה התחלת הגלות [כמודגש בהמשך בהתחלת ספר שמות¹²⁷ (שקורין במנחת שבת פרשת ויחי) "ואלה שמות בני ישראל הבאים

121) פסחים פז, ב.

122) ל' חז"ל — כתובות רפ"ט. זבחים לו, ב. ועוד.

123) כולל גם הפירוש הפנימי שנעשה "סוף" לכל הענינים דהעלם ("עולם" מלשון העלם) והסתר.

124) להעיר ש"טבת" הוא גם מלשון "טוב".

125) להעיר מהשייכות ד"כפל" לגאולה (ראה פרדר"א פמ"ח. יל"ש ר"פ לך לך. ד"ה לך לך תרכ"ז. תר"ל. ועוד).

126) הושע ו, ב ובמפרשים שם.

127) "מתכיפין התחלה להשלמה" (נוסח מרשות לחתן בראשית).

בגלות נעשה אצלם מעמד ומצב ד"ויחי יעקב", חיים אמיתיים ע"פ התורה, שבוה מודגש התוקף האמיתיות והנצחיות דבנ"י, כפי שמתגלה בהעילוי והשלימות דגאולה האמיתית והשלימה, גאולה נצחית וביהמ"ק נצחי, גאולה שלישיית וביהמ"ק השלישי, הקשורים עם (השלישי שבאבות) יעקב¹³³ (כנ"ל ס"ד).

ובפרטיות יותר:

החיזוק על כל זמן משך הגלות עד להגאולה האמיתית והשלימה נעשה עי"ז ש"זרעו בחיים"¹³⁴ — כיון שהנצחיות דיעקב מודגשת ומתגלה ב"זרעו", ההמשך והקיום דזרעו וזרע זרעו עד סוף כל הדורות בהנהגתם בחיים בחיי יום בודרכיו של יעקב, ועי"ז מתגלה בפועל הנצחיות דהגאולה העתידה ומקדש העתיד שכנגד יעקב¹³⁵.

וענין זה מודגש בהמשך הפרשה — "וישתחו ישראל על ראש המטה",

מצרימה", והמשכו בהתחלת שעבוד מצרים לאחרי ש"וימת יוסף .. ויישם בארון במצרים"¹²⁸] — יש צורך בחיזוק על כל זמן משך הגלות, עד לעלי מן הגלות אל הגאולה נובלשון חז"ל¹²⁹ "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין", שהירידה דהגלות היא בשביל העלי' דהגאולה, כמ"ש בסיום וחותם (כל כ"ד ספרי קודש) דברי הימים ה' אלקי השמים .. פקד עלי לבנות לו בית בירושלים גו' מי בכס מכל עמו ה' אלקי עמו ויעל", העלי' מן הגלות אל הגאולה לבנות ביהמ"ק נעלה יותר, כמ"ש "גדול יהי כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון", שקאי (גם ו) בעיקר על ביהמ"ק השלישי¹³⁰.

ותוכן החיזוק על כל זמן משך הגלות הוא — "ויחי יעקב":

יעקב, שענינו תורה, הוא קו האמצעי, בריח התיכון שמבריח מן הקצה אל הקצה, מרום המעלות ומדרגות עד סוף כל דרגינ¹³¹, היינו, שנמשך ויורד למטה כמו שהוא למעלה ללא שינויים, ועי"ז מתגלה תוקף מציאותו, מציאות אמיתית ("תתן אמת ליעקב"¹³²) ונצחיות ("יעקב אבינו לא מת"), ולכן, ממנו ועל ידו נמשך החיזוק לכל בנ"י על כל זמן משך הגלות, שגם בירידתם

133) להעיר ממ"ש בפרשתנו בברכת יעקב ליוסף: "ברכות אביך גברו על ברכות הורי עד תאות גבעות עולם" (מט, כו), "ברכה פרוצה בלי מצרים מגעת עד ד' קצוות העולם, שנאמר ופרצת ימה וקדמה וגו', מה שלא אמר לאברהם וליצחק .. זהו שאמר ישעי' והאכלתיך נחלת יעקב אביך" (פרש"י עה"פ).

134) כמודגש בדרשת חז"ל (שממנה למדים שיעקב אבינו לא מת) — "מקרא אני דורש שנאמר ואתה אל תירא עבדי יעקב גו' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים, מקיש הוא לזרעו כו" — "מקרא" בנוגע להגאולה.

135) ולהעיר, שבביהמ"ק השלישי יתגלה גם המשכן שנעשה מהאזורים שהביא יעקב ונטעם (ענין הזריעה) במצרים וצוה לבנוי ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים (פרש"י תרומה כה, ה, כו, טו).

128) כי "כל זמן שיוסף ה' קיים לא ה' להם משוי של מצרים, מת יוסף נתנו עליהם משוי, לפיכך כתיב הבאים (לאחרי ובהמשך למיתת יוסף), כאילו אותו יום נכנסו למצרים" (שמו"ר פ"א, ד).

129) ויק"ר פל"ב, ה. וש"נ.
130) ראה לעיל שוה"ג הא' להערה 102.
131) תניא ספיי"ג. שם אגה"ק ס"ו. ובכ"מ.
132) מיכה בסופו. וראה אגה"ק שם.

השבטים בני (ד' האמהות שהר"ת שלהן) "ברזל" דקדושה — "אבני ברזל": "אבני" (לא רק מלשון בוני, "א"ת אבני" אלא בוני", אלא) גם מלשון "בן"¹⁴⁰, הבנים של "ברזל" — שע"י החוזק והתוקף שלהם בכל עניני קדושה ("אבני ברזל"), מהפכים הברזל דלעו"ז שהחריב ביהמ"ק לברזל דקדושה בבנין ביהמ"ק העתידי¹⁴¹.

י. ובכהנ"ל ניתוסף עליו מיוחד בדורנו זה, ובפרט בשנה זו:

דורנו זה הוא דור האחרון של הגלות והוא הוא דור הראשון של הגאולה — כהודעת והכרזת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, יוסף שבדורנו (ע"ש יוסף הראשון שהודיע והכריז ש"אלקים פקד יפקוד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב"¹⁴²), שכבר נשלמו כל מעשינו ועבודתינו, וכבר כלו כל הקיצין וכבר עשו תשובה, וכבר נסתיימו כל ההכנות ובאופן ד"הכנה רבתי", והכל

"על שהיתה מטתו שלימה"¹³⁶, וברכתו לכל י"ב השבטים ("ויברך אותם כולם במשמע"¹³⁷) — שבשלימות דכל י"ב השבטים (שכוללים כל בני) נמשכת ומתגלה הנצחיות דחיי יעקב ("ויחי יעקב") עד סוף כל הדורות, שבכך זה יוצאים ועולים מן הגלות אל הגאולה הנצחית.

ויש לומר, שב"זרעו בחיים" מרומז שהגלות הו"ע של זריעה שכוללת ומהוה התחלת הצמיחה דהגאולה (כנ"ל ס"ח), וזהו תוכן החיזוק על כל זמן משך הגלות, כיון שיודעים שהצמיחה דהגאולה נעשית ע"י הזריעה ד"מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"¹³⁸.

ועפ"ז מובן הקשר והשייכות דפרשת ויחי לעשרה בטבת — כי, בעשרה בטבת מודגש שהתחלת החורבן והגלות בהמצור על ירושלים הוא התחלת הבנין דמקדש העתיד בחוזק ותוקף נצחי, ולכן קורין אז פרשת ויחי, שבה מודגש שהתחלת הגלות בהירידה למצרים כוללת ומהוה התחלת הגאולה הנצחית, בדוגמת הזריעה ("זרעו בחיים") שכוללת ומהוה התחלת הצמיחה באופן נצחי.

ויומתק יותר הקשר והשייכות ד"זרעו בחיים" להתוקף דברזל דקדושה (שחורבן ביהמ"ק ע"י ברזל דלעו"ז הוא התחלת התוקף דברזל בביהמ"ק העתיד, כנ"ל ס"ז) — כיון ש"זרעו בחיים"¹³⁹ היא השלימות ד"ב

כיון שנתבטל הברזל דלעו"ז שמקצר ימיו של אדם (כנ"ל הערה 96).

140) כמ"ש בפרשתנו (מט, כד) "אבן ישראל", ל' נוטריקון אב ובן" (פרש"י עה"פ).

141) ראה ספר הליקוטים להאריז"ל פרשתנו (שבעה ערה 74) עה"פ "אוסרי לגפן עירו וגו'": "ידוע הוא שהפסוק מדבר בענין המשיח, שנאמר גילי מאד בת ציון גו' הנה מלכך יבוא לך גו' עני ורוכב על חמור ועל עיר בן אתונות .. סוד הענין הוא .. כי יעקב אבינו ע"ה הי' לו ד' נשים, וסודם ברז"ל .. וכנגדם בקליפה שנים גבירות ושנים שפחות, הגבירות .. הם סוד עי"ר וחמו"ר, וכשיבוא משיח צדקנו כ"ב אז יכבוש תחתיו הקליפות .. עי"ר וחמו"ר כו'".

142) פרשתנו נ, כד.

136) פרשתנו מז, לא ובפרש"י.

137) פרש"י שם מט, כח.

138) תניא רפ"ז.

139) שע"ז "הוא בחיים", יעקב אבינו לא

מת", ועד לחיים נצחיים כפשוטם (נשמה בגוף) —

רחל ולאה, וד' האמהות די"ב השבטים בלהה רחל זלפה לאה), ואדרבה, "נקבה תסובב גבר", "אשת חיל עטרת בעלה"¹⁴⁸, כמודגש בסדר ד' האמהות בר"ת ד"ברזל", ויחד עמהם כל בני" שבכל הדורות, "הקיצו ורננו שוכני עפר"¹⁴⁹, ועאכו"כ כל בני" שבדורנו (נשמות חיים בגופים חיים ללא הפסק ח"ו בחיים כלל), ונשיא דורנו בראשנו, וכולם יחד באים לארצנו הקדושה, "ארץ"¹⁵⁰ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש"¹⁵¹, "ארץ אשר אבני ברזל"¹⁵², ושם גופא — לירושלים עיר הקודש ולבית המקדש השלישי, שבו תהי' השלימות ד"ברזל" דקדושה"¹⁵³.

ולכן, בדורנו זה ובשנה זו מודגש ביותר ובעיקר החיזוק שבהדגשת הכוונה והתכלית דהגאולה שישנה

מוכן לסעודה¹⁴³ דלעתיד לבוא, לויתן ושור הבר¹⁴⁴ ויין המשומר¹⁴⁵.

ובהדגשה יתירה בשנה זו:

שנה זו שייכת במיוחד לקץ הגאולה ולהגאולה (כי כבר כלו כל הקיצין) — "הי' תהא שנת נפלאות בה", "בכל מכל כל" — שקאי על הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו ("כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"¹⁴⁶), שאז יהיו כל הענינים ("בכל מכל כל") באופן של "נפלאות".

ועוד ועיקר, "בכל מכל כל" היא דרגת האבות שהטעימן הקב"ה מעין עוה"ב, והשלימות שבזה (אצל האבות דכל בני" ובמילא גם אצל כל אחד ואחת דבני") תהי' לעתיד לבוא, כשיקומו ג' האבות, ויחד עמהם ד' האמהות¹⁴⁷ (ד' האמהות שרה רבקה

143) ע"פ לשון חז"ל — אבות פ"ג מט"ז. סנהדרין לח, א ובפרש"י.

144) ראה ב"ב עה, א. ויק"ר פי"ג, ג.

145) ברכות לד, ב. וש"נ. — ולהעיר, ש"יין (המשומר" כולל גם השמירה מענינים בתי-רצויים הדרושה ביין יותר מאשר בכשר, אף שגם בכשר שנתעלם מן העין אסור, כי, האיסור דבשר שנתעלם מן העין (שמא עורבים או שרצים וחיות נטלוהו והביאו בשר נבלה תחתיו) הוא חומרא בעלמא (תולין צה, א ובתוד"ה אמר. ועוד), ובסימנים ובטביעת עין מותר (שם, ב. וראה אנציק' תלמודית בערכו. וש"נ), משא"כ ביין, ששמירתו (146) מיכה ז, טו. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ.

147) וצירופם יחד (ג' אבות וד' אמהות) עולה ז' — שרומז על כללות בני" שנחלקים לו' קני המנורה, שבע מדרגות בעבודת ה' (עיקר ענינם של בני", "אני נבראתי לשמש את קוני") כנגד ז' המדות* (לקו"ת ר"פ בהעלותך. ובכ"מ), דיש

לומר, שהתחלקות זו היא גם בשורש ומקור דבני", בהאבות והאמהות.

148) ועד"ז בנוגע לכנס"י, אשת חיל, שנעשית עטרת בעלה, זה הקב"ה.

149) ישעי' כו, יט.

150) עקב ח, ח.

151) ויש לומר, ששבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל הם כנגד שבעת הסוגים שבכנ"ס, שבעת קני המנורה (כנ"ל הערה 147).

152) ולהעיר ממש"ג בברכת משה — שהיא "מעין ברכתו של יעקב" (פרש"י ברכה לג, יג) — "ברזל ונחושת מנעלך", "ארצכם נעולה בהרים שחוצבים מהם ברזל ונחושת" (שם לג, כה ובפרש"י).

153) וי"ל (ע"ד הרמז) שאות ב' דתשנ"ב היא גם ר"ת "ברזל" ("ונפלאות ברזל" רומז על הפיכת הברזל דלעו"ז לברזל דקדושה).

לבבכס", "עבודה שבלב" (ריש תענית), שבו משכן המדות.

(* שניקר העבודה היא במדות — "לעבדו בכל

שפעולת החינוך נעשתה באופן של זריעה, שכוללת ומביאה בפועל המשך הצמיחה דורעו וזרעו עד סוף כל הדורות, "זרעו בחיים", שבזה ניכר תוקף הנצחיות דחיי המחנך, "הוא בחיים".

ועד"ז בנוגע לכל פעולה ופעולה שלו שנקראת בשם "זריעה" — שכל פעולה פרטית, מעשה אחד, דיבור אחד ומחשבה אחת, נעשית בתוקף הנצחיות ד"זריעה" שכוללת ומביאה בפועל המשך הצמיחה של ריבוי פעולות טובות, פירותיהן ופירי פירותיהן עד סוף כל העולם, שלכן, גם כשנפסקת עשיית הפעולה ע"פ תורה [הן ההפסק דפעולה זו בעשיית פעולה אחרת, והן ההפסק דמנוחה כדי להחליף כח להמשך הפעולה לאח"ז, בעת השינה (שהנשמה עולה למעלה לשאוב לה חיים¹⁵⁹), שאז צ"ל וישנו הפסק במעשה ובדיבור ואפילו במחשבה], ה"ז באופן ד"זרעו (פעולתו) בחיים", שאינה פעולה חד-פעמית שמתיימת בגמר עשייתה¹⁶⁰, אלא פעולה ח"י באופן נמשך ועד לאופן נצחי, להיותה פעולה של "זריעה" שמצמיחה פירות ופירי פירות עד אין-סוף, שבזה ניכר תוקף הנצחיות דחיי, "הוא בחיים", בכל פעולה ופעולה שנעשית במשך ימי חייו.

וענין זה נעשה עי"ז שמגלה בחי' יעקב ("ויחי יעקב") שנמצאת בו —

בהתחלת זמן הגלות, ועאכו"כ לאחרי השלימות דמעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, ותיכף ומיד ממש באה הגאולה הנצחית וביהמ"ק הנצחי בפועל ובגלוי, שאז רואים (א) שתמורת המצור על ירושלים נעשית שלימות ההרחבה דירושלים¹⁵⁴, "וראמה וישבה תחתיה", "שתאריך ותרחב"¹⁵⁵, ועד ש"פרוות תשב ירושלים"¹⁵⁶, למעלה ממדידה והגבלה דחומה, כיון שעתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל (וארץ ישראל תתפשט בכל העולם)¹⁵⁷, (ב) ותמורת ה"ברזל" דלעו"ז שקשור עם חורבן ביהמ"ק נעשית השלימות ד"ברזל" דקדושה בבנין ביהמ"ק השלישי.

יא. עפ"ז מוכן גם הלימוד וההוראה והנתינת-כח ש"לוקחים" מפרשת ויחי בנוגע למעשה בפועל — "זרעו בחיים" — תוספת חיזוק במחשבה דיבור ומעשה שלו ותוקף נצחי בהזריעה דעניני התומ"צ שמביאה תיכף ומיד הצמיחה דהגאולה:

בנוגע להפעולה ב"זרעו" — תוספת חיזוק בחינוך הבנים והבנות (כולל גם "ושוננתם לבניך אלו התלמידים"¹⁵⁸) בתוקף נצחי, שהולך ונמשך גם כשנפסקת פעולת האב (והרב) המחנך (שממשיך להתעסק בענינים אחרים לאורך ימים ושנים טובות), כיון

(154) ע"ד מ"ש "מן המיצר גו' עניי במרחב גו'" (תהלים קיח, ה).

(155) זכרי' יד, יו"ד ובפ"י הרד"ק. ב"ב עה, ב.

(156) שם ב, ח.

(157) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישעי' רמז תקג. לקו"ת מסעי פט, ב. ובכ"מ.

(158) ואתחנן ו, ז ובספרי ופרש"י עה"פ.

(159) ב"ר פי"ד, ט.

(160) וע"ד שמצינו בהלימוד דדוד מאחיתופל שהי' באופן ד"שני דברים בלבד" (אבות פ"ו מ"ג), ש"אינו פרה ורבה אלא נשאר כפשוטו כמו שלמד ממנו" (כש"ט סכ"ב. וראה ביאורים לפרקי אבות שם).

ביום הש"ק זה, שבת חזק דספר הראשון שבתורה, שכולל החיזוק דכל חמש החומשים וכ"ד ספרי קודש, עד לסיום דברי הימים ב"ויעל", העלי' מן הגלות אל הגאולה¹⁶⁶, ועד שלפני הקריאה במנחה "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה", נעשה כבר "ראובן ושמעון סלקין", כל י"ב השבטים, האבות והאמהות, ומשה ואהרן עמהם, ונשיא דורנו — יוסף שבדורנו — ש"לא מת", כמו יעקב אבינו ("אלה תולדות יעקב יוסף"¹⁶⁷), כידוע¹⁶⁸ ש"נשיא" ר"ת "ניצוצו של יעקב אבינו", וע"י ההתקשרות והביטול לנשיא הדור ה"ז נמשך בכל אחד ואחת מאנשי הדור.

ובפשטות — שתיכף ומיד ממש "יוסיף אדניי שנית ידו גוי' ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ"¹⁶⁹ מארבע כנפות הארץ¹⁷⁰, "בנערינו ובזקנינו גוי' בבנינו ובבנותינו"¹⁷¹, ש"הוא (הקב"ה)

סה"מ מלוקט ח"ה ע' קכח. וש"ו) דמינה אזלינן — שהגאולה היא בסמיכות ממש (ללא הפסק כלל) להתפלה: "רצה כו' והשב העבודה לדביר ביתך כו' ותחזינה עינינו בשוכך לציון", ועד לסיומה וחזרתה "אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניהם". — ראה שיחת ש"ק העבר (לעיל ע' 73). ועוד.

166) שאז תגלה "תורה חדשה מאתי תצא" (ישעי' נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג) — שכיון שניתנה (בכח ובהעלם) במתן-תורה שבפרשת יתרו (שהרי מ"ת הו"ע חר"פ עמ"י), ה"ז נכלל בהחזיק שלוקחים מסיום ספר הראשון על כל הספרים שלאח"ז, מתחיל מספר שמות שבו נכלל מ"ת שבפרשת יתרו.

167) וישב לו, ב. וראה לקר"ש חכ"ה ע' 272. וש"נ.

168) קה"י (לבעהמ"ס מלא הרועים) מע' רבי.

169) להעיר ש"קבץ" הוא הגימטריא ד"בכל

מכל כלי" (חידושי חת"ס ל"ב בי, יו, א).

170) ישעי' יא, יא-יב.

171) (בא יו"ד, ט.

י' עקב¹⁶¹, שהיו"ד רומז על נקודת היהדות, עצם הנשמה (שלהיותה "חלק אלקה ממעל ממש"¹⁶², יש בה היו"ד של שם הוי"ו¹⁶³ שהוא ר"ת דכל השם), ונמשך וחודר בכל מציאותו עד להעקב, שלכן, ניכר תוקף הנצחיות דעצם הנשמה בכל פעולה ופעולה שהיא באופן של זריעה שעל ידה נעשית הצמיחה עד איך-סוף.

ועוד והוא העיקר — שהזריעה שבפעולה אחת זו פועלת ומביאה את הצמיחה דהגאולה, כפס"ד הרמב"ם¹⁶⁴ שע"י "מצוה אחת", מעשה אחד דיבור אחד ומחשבה אחת, "הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה", שאז יהיו לכאו"א מישראל חיים נצחיים כפשוטם, החל מבנ"י שבדורנו זה, נשמות בגופים, לאורך ימים ושנים טובות, לא רק מאה ארבעים ושבע שנה, כשני חיי יעקב, ולא רק ק"פ שנה כשני חיי יצחק, אלא חיים נצחיים, ועד"ז בנוגע לבנ"י בכל הדורות שלפנ"ז, ש"הקיצו ורננו שוכני עפר", ובנוגע לבנ"י בכל הדורות שלאח"ז, עד סוף כל הדורות.

יב. ויה"ר שהחזלטה עצמה ע"ד הוספת "מצוה אחת" באופן של זריעה (עוד לפני קיומה בפועל) תהי' ה"זריעה" שתביא צמיחת הגאולה בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש¹⁶⁵,

161) ראה תו"א ותו"ח ר"פ ויצא. ובכ"מ.

162) תניא רפ"ב.

163) שם אגה"ת פ"ד.

164) הלי' תשובה פ"ג ה"ד.

165) באופן דסמיכת גאולה ותפלה —

כמודגש בפרשת ויגש (ראה זהר ר"פ ויגש (רה, ב).

זה¹⁸¹ גוי זה הוי", והנה השולחן הערוך ומוכן לסעודה דליתן ושור הבר ויין המשומר¹⁸², שבסיומה אומר דוד מלכא משיחא "אני אברך ולי נאה לברך"¹⁸³.

ומתחיל מהסעודה דמוצאי שבת קודש (נוסף על המשך הסעודה (יין ומזונות) בהתוועדות דיום השבת שהוא מעין ודוגמת "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"¹⁸⁴), "סעודתא דדוד מלכא משיחא"¹⁸⁵, ובפרט שביום ראשון יום חמש עשרה בחודש "קיימא סיהרא (דחודש טבת) באשלמותא", שבודאי תערך ברוב פאר והדר, ועוד והוא העיקר, שתערך ביחד עם דוד מלכא משיחא בראשנו, כיון שעוד לפני¹⁸⁶ ז' (ביום הש"ק) באים "עם" ענני שמיא¹⁸⁷ לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש ולקדש הקדשים.

עצמו .. אוחו בידיו ממש איש איש ממקומו, כענין שנאמר¹⁷² ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל¹⁷³, ומשיב את כולם — ושב עמהם ("ושב ה' אלקיך את שבותך", "הכתיב גאולה לעצמו שהוא ישוב עמהם"¹⁷⁴) — ביחד עם הבתי־כנסיות ובתי־מדרשות ובתי גמילות חסדים (עם כל הספרים והכתבי־יד¹⁷⁵) שבחוץ לארץ¹⁷⁶ (החל מביהכ"נ וביהמ"ד דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שאנו עתה ממש בו, "בית רבינו שבבבל"¹⁷⁷), וכן הבתים הפרטיים דכאו"א מבניי שנעשו ממש בתים של תורה תפלה וגמ"ח, ו"כספם¹⁷⁸ וזהבם אתם"¹⁷⁹ — לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, ולבית המקדש השלישי.

וכאו"א מראה באצבעו ואומר זה: הנה משיח צדקנו, הנה כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, "הנה¹⁸⁰ אלקינו

(172) ישע"י כז, יב.

(173) פרש"י נצבים ל, ג.

(174) שם ובפרש"י.

(175) כמדובר בארוכה בקשר ובשייכות לה'.

טבת* (ראה שיחות ה' טבת וש"פ ויגש שנה זו (לעיל ע' 58 ואילך). ע' 75 ואילך).

(176) ראה מגילה כט, א.

(177) ראה בארוכה קונטרס בענין בית רבינו שבבבל (התוועדויות תשנ"ב ח"א ע' 416 ואילך).

(178) ישע"י ט, ט.

(179) ובריבוי הכי גדול — במכ"ש וק"ו מה"רכוש גדול" שביצ"מ, בית מצרים וביות הים, לאחרי השעבוד במשך ר"י שנה (כמנין "דרד"), ועאכו"כ לאחרי האריכות דגלות זה האחרון במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה!

(180) ישע"י כה, ט. וראה תענית בסופה.

שמור"ר ספכ"ג.

(* יום החמישי בחודש העשירי — שצירופם יחד נוולה ט"ו (כמודגש ביום הטי"ו שבו "קיימא סיהרא באשלמותא"), שם י"ה.

(181) "זה" בגימטריא י"ב — שבזה מודגש שהאמירה "הנה אלקינו זה" תהי אצל כל י"ב השבטים, כל בניי.

(182) להעיר מהשייכות דיין המשומר לפרשתנו — שבברכת יהודה (עליו נאמר (מט, יו"ד ובפרש"י) "לא יסור שבט מיהודה גוי עד כי יבוא שילה", "מלך המשיח שהמלוכה שלו" כתיב (שם, יא"יב) "אסרי לגפן גוי כבס ביין גוי חכלילי עינים מיין גוי", "ואונקלוס תרגם במלך המשיח" (פרש"י), ובתרגום יונתן: "הכלילי עינים", "מה יאין עיניו דמלכא משיחא", "וא"כ יש לפרש מיין היינו מכוס של ברכה דלעת"ל על יין המשומר בענביו" (אוה"ת פרשתנו שעא, ב. שער, א).

(183) פסחים ק"ט, ב.

(184) תמיד בסופה.

(185) סידור האריז"ל במקומו. ועוד.

(186) דניאל ז, יג.

(187) שהרי "אין תחומין למעלה מעשרה" (עירובין מג, א).